ಎಂ.ಜಿ. ಮಂಜುನಾಥ *

ಹೂಜಿಗಲ್ಲಿನ ನಿಷಧಿ ಶಾಸನಗಳು

ಬೆಂಗಳೂರು ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಾಗಡಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಕಲ್ಯ ಗ್ರಾಮವು ಮಾಗಡಿಯಿಂದ ೪ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಇಂದಿನ ಕಲ್ಯಗ್ರಾಮವು ಹಿಂದೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲೆಹ ಅಥವಾ ಕಲಾವತಿ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿತ್ತು. ಕಲ್ಯವು ಪ್ರಾಚೀನ ಕರ್ನಾಟಕದ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಜೈನಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಕಲ್ಯದಿಂದ ಸುಮಾರು ಮೂರು ಕಿ.ಮೀ.ದೂರಲ್ಲಿರುವ ಹೂಜಿಗಲ್ಲು ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿನ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಶಾಸನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಸಂಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಹೂಜಿಗಲ್ಲಿನ ಎರಡು ನಿಷಧಿಶಾಸನಗಳು ಈ ಹಿಂದೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದವು.[1] ಅಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹಲವಾರು ನಿಷಧಿಶಾಸನಗಳಿದ್ದು ಅವು ಸವೆದಿರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಓದಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿದ್ದರು.[2] ಇಲ್ಲಿ ನಿಷಧಿಶಾಸನಗಳಿರುವುದನ್ನು ಡಾ. ಎಂ. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿಯವರು ಸಹಾ ಗುರುತಿಸಿದ್ದರು.[3] ನಾನು ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ನಡೆಸಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಈ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಓದಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿಯಿತು. ತತ್ಫಲವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಅಪ್ರಕಟಿತ ನಿಷಧಿಶಾಸನಗಳು ಹಾಗೂ ೮ ಶಾಸನರಹಿತ ನಿಷಧಿ ಶಿಲ್ಪಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಪ್ರಬಂಧ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು.

ಈ ಶಾಸನಗಳು ಹೂಜಿಗಲ್ಲಿನ ಹೊರವಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಮುತ್ತರಾಯನಗುಡ್ಡ ಹಾಗೂ ಕಂಭದ ಅರೆಗಲ್ಲು ಎಂಬ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿನ ಬೃಹದಾಕಾರದ ಹುಟ್ಟು ಬಂಡೆಗಳ ಮೇಲಿವೆ.

ಶಾಸನಗಳ ಶಿಲ್ಪ: ಇಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ಶಾಸನಗಳ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಸುಮಾರು ಎಂಟು ಅಂಗುಲಗಳಷ್ಟು ಎತ್ತರವಾದ ಸ್ಥಾನಿಕ ಭಂಗಿಯಲ್ಲಿರುವ (ಖಡ್ಗಾಸನ) ಮುಕ್ಕೊಡೆ ಸಹಿತವಾದ ತೀರ್ಥಂಕರನ ಪಾದಗಳ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಪರ್ಯಂಕಾಸನದಲ್ಲಿ (ಪಲ್ಯಂಕಾಸನ) ಕೈಗಳನ್ನು ಮುಗಿದು ಕುಳಿತಿರುವ ವ್ರತಧಾರಿಯ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಎಡಗೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ತಾಳೆಯೋಲೆಯ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಹಿಡಿದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಸಲ್ಲೇಖನ ವ್ರತ ಬೋಧಿಸುತ್ತಿರುವ ಜಿನಮುನಿಗಳ ರೇಖಾಚಿತ್ರಗಳಿವೆ. ಈ ಚಿತ್ರಗಳ ಕೆಳಗೆ ಶಾಸನ ಪಾಠಗಳಿವೆ.

ಇತರ ಅಂಶಗಳು: ಇಲ್ಲಿಯ ಯಾವುದೇ ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಕಾಲದ ಉಲ್ಲೇಖ ವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಲಿಪಿಸ್ವರೂಪದ ಆಧಾರದಿಂದ ಇವುಗಳ ಕಾಲನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಶಾಸನಗಳ ಭಾಷೆ ತೀರಾ ಸರಳವಾಗಿದ್ದು, ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬಳಸದೆ ತೀರಾ ಸರಳವಾಗಿ ಅದು ಯಾವವ್ಯಕ್ತಿಯ ನಿಷಧಿ ಎಂಬಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ ಈ ಶಾಸನಗಳು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ.

* ಸಂ. ೭೧೫ ೪ನೇ ಮುಖ್ಯ ರಸ್ತೆ, ಕೆಂಗೇರಿ ಉಪನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು ೫೬೦೦೬೦

1. ಎ. ಕ. ಸಂ. ೯, ಬೆಂಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆ ಮಾಗಡಿ ೪೦, ೪೧, ಪುಟ. ೧೧೫
2. ಡಾ|| ಎಚ್. ಎಸ್. ಗೋಪಾಲರಾವ್., ಬೃಹತ್ ಶಿಲಾಯುಗದಿಂದ ೧೬ ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಹೂಜಿಗಲ್ಲು, ಇತಿಹಾಸ ದರ್ಶನ, ಸಂ. ೯ ಪುಟ ೩.
3. ಡಾ|| ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ, ಹೊಸತು ದೊಸತು, ಪುಟ ೨೬೨

ಈಗ ಶಾಸನ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸೋಣ:

(೧) ೧ ಅನಂತನಾಥ
೨ ದೇವರ ಸಿಶ್ಯರು ಪದುಮ
೩ ನಂದಿದೇವರ ನಿಸಿದ್ಧಿ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ.

ಇದು ಅನಂತನಾಥ ದೇವ ಎಂಬ ಜಿನಮುನಿಗಳ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಪದ್ಮನಂದಿದೇವರ ನಿಷಧಿ ಶಾಸನವಾಗಿದೆ. ಈ ಶಾಸನದ ಲಿಪಿಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಇದು ಸು.೧೩ನೆಯ ಶತಮಾನದ್ದೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಬಹುದು. ಈಶಾಸನೋಲ್ಲೇಖಿತ ರಾದ ಅನಂತನಾಥದೇವರು, ಹಾಗೂ ಪದ್ಮನಂದಿದೇವರ ಬಗ್ಗೆ ಸಮಕಾಲೀನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತಾವುದೇ ಮಾಹಿತಿ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗಿಲ್ಲ.

(೨) ೧ ಜಯನನ್ದಿಸೇನ ದೇವರ ಗುಡ್ಡ
೨ ನನ್ದಿಸೇನ ದೇವರ
೩ ನಿಸಿದ್ಧಿ

ಇದು ಜಯನಂದಿಸೇನದೇವ ಎಂಬುವರ ಶ್ರಾವಕ ಶಿಷ್ಯನಾದ ನಂದಿಸೇನದೇವರ ನಿಷಧಿಶಾಸನ. ಲಿಪಿ ಸ್ವರೂಪದ ಆಧಾರದಿಂದ ಇದು ೧೩ನೆಯ ಶತಮಾನದ್ದೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗಿದೆ.

(೩) ೧ ಯುವನಾಮ ಸಂವತ್ಸರದ. . . . . .
೨ . . . . . . ಗುಣಸೇನದೇವರ ಗುಡ್ಡನ ನಿಸಿದ್ಧಿ.

ಇದು ಗುಣಸೇನದೇವ ಎಂಬ ಜಿನಮುನಿಯೊಬ್ಬರ ಶ್ರಾವಕ ಶಿಷ್ಯನೊಬ್ಬನ ನಿಷಧಿ. ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಆ ಶ್ರಾವಕನ ಹೆಸರಿನಭಾಗ ತ್ರುಟಿತವಾಗಿದೆ. ಕಾಲದ ಉಲ್ಲೇಖವಿದ್ದರೂ ಅದು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗಿಲ್ಲ. ಯುವನಾಮ ಸಂವತ್ಸರದ ಉಲ್ಲೇಖ ಮಾತ್ರ ದೊರೆತಿದೆ. ಉಳಿದ ವಿವರಗಳು ದೊರೆತಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಲಿಪಿಯ ಆಧಾರದಿಂದ ಇದು ೧೪ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ಕಾಲದ್ದೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಲಾಗಿದೆ.

(೪) ೧ ನಿಸಿದ್ಧಿ.

ಇದು ಕೇವಲ ಮೂರು ಅಕ್ಷರಗಳುಳ್ಳ ಒಂದೇ ಸಾಲಿನ ನಿಷಧಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ನಿಸಿದ್ಧಿ ಎಂಬ ಉಲ್ಲೇಖಮಾತ್ರ ಇದೆ. ಆದರೆ ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ನಿಷಧಿ ಎಂಬ ಉಲ್ಲೇಖವಿಲ್ಲ. ಶಾಸನಶಿಲ್ಪದ ಆಧಾರದಿಂದ ಇದು ಶ್ರಾವಕನೊಬ್ಬನ ನಿಷಧಿ ಎಂದು ಗುರ್ತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದೂಸಹ ೧೪ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶಾಸನ.

(೫) ೧ . . . .
೨ . . . . .ನಿಸಿದ್ಧಿ

ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ೨ ಸಾಲುಗಳಿದ್ದರೂ ಸಹ ಮೊದಲ ಸಾಲು ಹಾಗೂ ೨ ನೇ ಸಾಲಿನ ಬಹುಭಾಗದ ಬರಹ ಸವೆದುಹೋಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರಗಳಿರುವುದು ಗೊತ್ತಾದರೂ ಸಹ ಅವು ಯಾವ ಅಕ್ಷರಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಎರಡನೆಯ ಸಾಲಿನ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ನಿಸಿದ್ಧಿ ಎಂಬ ಮೂರು ಅಕ್ಷರವಮಾತ್ರ ಓದಲಾಗುವಂತಿದೆ. ಶಾಸನ ಶಿಲ್ಪದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಶ್ರಾವಕನೊಬ್ಬನ ನಿಷಧಿ ಇದೆಂದು ಗುರ್ತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ಇದು ೧೪ನೆಯ ಶತಮಾನದ್ದೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗಿದೆ.

(೬) ೧ . . . .
೨ . . . .
೩ . . . . . . ನಿಸಿದ್ಧಿ.

ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಸಾಲುಗಳಿದ್ದರೂ ಸಹ ಮೊದಲ ಎರಡು ಸಾಲು ಹಾಗೂ ಮೂರನೆಯ ಸಾಲಿನ ಬಹುಭಾಗ ನಾಶವಾಗಿದೆ. ಇದು ಯಾರ ನಿಷಧಿ ಎಂದೂ ಸಹ ಹೇಳಲಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಚಿತ್ರದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಶ್ರಾವಕನೊಬ್ಬನ ನಿಷಧಿ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದೂ ಸಹ ೧೪ನೆಯ ಶತಮಾನದ ನಿಷಧಿ.

(೭) ೧ ಆನಂದ ಸಂವತ್ಸರದ . . . . . .
೨ . . . . .ಶಿಷ್ಯ
೩ . . . . . . ನಿಸಿದ್ಧಿ

ಮೂರು ಸಾಲುಗಳ ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಸಮಾಧಿಮರಣಹೊಂದಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹೆಸರಾಗಲೀ ಅಥವಾ ವ್ರತಬೋಧಿಸಿದ ಮುನಿಗಳ ಹೆಸರಾಗಲೀ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗಿಲ್ಲ. ಆನಂದಸಂವತ್ಸರ, ಶಿಷ್ಯ, ನಿಸಿದ್ಧಿ, ಎಂಬುದಾಗಿ ಮಾತ್ರ ದೊರೆತಿದ್ದು ಉಳಿದ ಭಾಗ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗಿಲ್ಲ. ಲಿಪಿಯ ಆಧಾರದಿಂದ ಇದು ೧೬ನೆಯ ಶತಮಾನದ್ದೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗಿದೆ.

(೮) ೧ . . . .
೨ ದ. . . ವಿ. .ಸ. . .
೩ ಕ. . . . ಹಿ. . . .
೪ ....ನಿಸಿದ್ಧಿ.

ಇದು ಶ್ರಾವಕಿಯೊಬ್ಬಳ ನಿಷಧಿ. ಶಾಸನ ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಹೆಸರು ದೊರೆತಿಲ್ಲವಾದರೂ ಶಿಲ್ಪದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಇದು ಶ್ರಾವಕಿಯೊಬ್ಬಳ ನಿಷಧಿಯೆಂದು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಇದು ೧೩ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶಾಸನ ವೆಂದು ಲಿಪಿಸ್ವರೂಪದಿಂದ ನಿರ್ಣಯಿಸಲಾಗಿದೆ. ನಾಲ್ಕುಸಾಲುಗಳ ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ಅಕ್ಷರಗಳು ಮಾತ್ರ ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತಿವೆ. ಉಳಿದ ಅಕ್ಷರಗಳೆಲ್ಲಾ ಸವೆದಿದ್ದು ತೀರಾ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿವೆ.

ಕಂಭದ ಅರೆಗಲ್ಲು ಗುಡ್ಡದ ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ

(೯) ೧ ಶ್ರೀ ಚಂದಪ್ಪ ಸಿದ್ಧಪ್ಪನ ಮಗ
೨ ....ಜಿನದೇವರಗುಡ್ಡ [ನ ನಿಸಿದ್ಧಿ]

ಇದು ಸಿದ್ಧಪ್ಪನ ಮಗ ಹಾಗೂ ಜಿನದೇವರ ಶ್ರಾವಕ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಚಂದಪ್ಪನ ನಿಷಧಿಶಾಸನ. ಇದು ಸುಮಾರು ೧೫ನೆಯ ಶತಮಾನದ್ದೆಂದು ಲಿಪಿಸ್ವರೂಪದ ಆಧಾರದಿಂದ ಗುರ್ತಿಸಲಾಗಿದೆ.

(೧೦) ೧ ನಿಸಿ
೨ ದ್ಧಿ

ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ನಿಸಿದ್ಧಿ ಎಂಬ ಬರಹವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಸಮಾಧಿಮರಣಹೊಂದಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹೆಸರಾಗಲಿ ಅಥವಾ ವ್ರತ ಬೋಧಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹೆಸರಾಗಲೀ ಬರೆದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ವ್ರತಧಾರಿಯ ಮತ್ತು ದೀಕ್ಷಾಗುರುವಿನ ಹಾಗೂ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕಂಡರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ೧೫ನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಶಾಸನವಾಗಿದೆ.

(೧೧) ೧ ಮಾಯಪ್ಪನ
೨ ನಿಸಿದ್ಧಿ.

ಎರಡು ಸಾಲುಗಳ ಈ ಶಾಸನವು ಮಾಯಪ್ಪ ಎಂಬ ಶ್ರಾವಕನೊಬ್ಬನ ನಿಷಧಿಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತನಾದ ಮಾಯಪ್ಪನಿಗೇ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮತ್ತೊಂದು ನಿಷಧಿಶಾಸನವು ಈ ಶಾಸನದ ಸನಿಹದಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ. ಅದು ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯಾ ಕರ್ನಾಟಿಕಾದಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ.

೧ [ನಂ]ದನ ಸಂವತ್ಸರದ...
೨ ಬ.ಉ ಚಂದ್ರಸೇನ [ಸೂ]ರಿ
೩ ಗಳ ಗುಡ್ಡಮಾಯ[ಪ್ಪ]ನ
೪ ನಿಸಿದ್ಧಿ.[4]

ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಸೇನ ಸೂರಿಗಳ ಗುಡ್ಡನಾದ ಮಾಯಪ್ಪನು ಸಲ್ಲೇಖನ ವ್ರತದಿಂದ ಸಮಾಧಿಮರಣ ಹೊಂದಿದ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಒಬ್ಬನೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಎರಡೆರಡು ನಿಷಧಿಶಾಸನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಯಪ್ಪನ ಬಗ್ಗೆ ಎರಡು ನಿಷಧಿ ಶಾಸನವನ್ನು ಹಾಕಿಸಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸ ಬಹುದು.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತರಾದ ಚಂದ್ರಸೇನ ಸೂರಿಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸನವು ಹೂಜಿಗಲ್ಲಿನ ಇದೇ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ. ಇದು ಎ.ಕ.ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ.[5]

೧ ತಾರಣ ಸಂವತ್ಸರ
೨ ಮಾರ್ಗಶಿರ ಶು.ಉ
೩ ಚಂದ್ರಸೇನ ಸೂರಿಗಳ ಗು
೪ ಡ್ಡ . . . . . ನಿಸಿದ್ಧಿ.

ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲೇಖನ ವ್ರತದಿಂದ ಸಮಾಧಿ ಮರಣಹೊಂದಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹೆಸರಿನ ಭಾಗ ನಷ್ಟವಾಗಿದ್ದರೂ ವ್ರತಬೋಧಿಸಿದ ಮುನಿಗಳಾದ ಚಂದ್ರಸೇನಸೂರಿಗಳ ಹೆಸರು ದೊರೆತಿದೆ. ಮೇಲಿನ ಈ ಮೂರೂಶಾಸನಗಳು ೧೫ನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿವೆ.

ಹೂಜಿಗಲ್ಲಿನ ಈ ನಿಷಧಿ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಅನಂತನಾಥದೇವರು, ಪದ್ಮನಂದಿ ದೇವರು, ಜಯನಂದಿಸೇನ ದೇವರು, ನಂದಿಸೇನದೇವರು, ಗುಣಸೇನದೇವರು, ಜಿನದೇವರು, ಚಂದ್ರಸೇನಸೂರಿಗಳು, ಮುಂತಾದ ಜಿನಮುನಿಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಈ ಜೈನಮುನಿಗಳ ಸಂಘಗಣ ಗಚ್ಛ, ಅನ್ವಯ, ಬಳಿ, ಮುಂತಾದವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಶಾಸನಗಳು ಯಾವುದೇ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ

4. ಎ.ಕ.೯, ಮಾಗಡಿ ೪೦, ಪುಟ.೧೧೫
5. ಎ.ಕ. ೯, ಮಾಗಡಿ ೪೧, ಪುಟ ೧೧೫

ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತರಾದ ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮತ್ತಾವುದೇ ವಿವರಗಳು ಸಮಕಾಲೀನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಹೂಜಿಗಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಈ ಹಿಂದೆ ದೊರೆತಿದ್ದ ಎರಡು ನಿಷಧಿಶಾಸನಗಳು ಮತ್ತು ಈಗ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವ ೧೧ ನಿಷಧಿಶಾಸನಗಳು, ಹಾಗೂ ೮ ಶಾಸನ ರಹಿತ ನಿಷಧಿಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ಒಟ್ಟು ೨೧ ನಿಷಧಿಗಳು ದೊರೆತಿರುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಗಮನಾರ್ಹ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಶ್ರವಣಬೆಳ್ಗೊಳ, ಕೊಪ್ಪಳ, ಮುಂತಾದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ಹಾಗೂ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖ ಜೈನ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಈ ರೀತಿ ಒಂದೇ ಕಡೆ ಇಪ್ಪತ್ತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ನಿಷಧಿಶಾಸನಗಳು ದೊರೆತಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಹೂಜಿಗಲ್ಲಿನ ಮಹತ್ವ ನಮಗೆ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಬಸದಿಗಳಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಬಸದಿಗಳ ಅವಶೇಷಗಳಾಗಲೀ ದೊರೆತಿಲ್ಲದಿರುವುದು ತೀರಾ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಾಯ: ಪ್ರಾಚೀನ ಕಲ್ಲೆಹ ಪಟ್ಟಣವು ಇಂದಿನ ಹೂಜಿಗಲ್ಲು ಗ್ರಾಮದವರೆಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಹೂಜಿಗಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಈಗ ನಿಷಧಿಗಳು ದೊರೆತ ಸ್ಥಳವಾದ ಕಂಭದಕಲ್ಲುಗುಡ್ಡೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಶ:ಒಂದು ಬಸದಿಯಿದ್ದಿರಲೇ ಬೇಕು. ಆ ಬಸದಿಯ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ತಂಭ ಅಥವಾ ಮಾನಸ್ತಂಭವು ಇಂದಿನ 'ಕಂಭದ ಕಲ್ಲು ಗುಡ್ಡ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಬಹುಶ: ಜೈನರ ಹಾಗೂ ವೈಷ್ಣವರ ನಡುವಿನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಲಹದ ಕಾರಣದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯ ಬಸದಿಗಳು ನಾಶ ಹೊಂದಿರಬಹುದು. ಆ ಗಲಭೆಗಳಿಂದ ನೊಂದು ಬೆಂದ ಜೈನರು ಕಲ್ಯವನ್ನು ತೊರೆದು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೆಲಸಿರಬಹುದು. ಇಂದಿಗೂ ಕಲ್ಯದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ (೮-೧೦ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿ) ಜೈನರು ನೆಲೆಸಿದ್ದಾರೆ.[6]

ಹೂಜಿಗಲ್ಲಿನ ನಿಷಧಿಶಾಸನಗಳ ಶೋಧದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ಕಲ್ಯದಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೊಸ ಶಾಸನಗಳು ದೊರೆಯ ಬಹುದೆಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಪರಿವೀಕ್ಷಣೆ ನಡೆಸಿದಾಗ ಕಲ್ಯದ ಹೊರವಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿನ ಅಡಿಗಲ್ ಗುಂಡಿನ ಬಳಿಯಿರುವ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಶಾಸನ ಪತ್ತೆಯಾಯಿತು.

ಈ ಶಾಸನದ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ಕೊಡೆ ಸಹಿತವಾದ ತೀರ್ಥಂಕರನ ಉಬ್ಬುಶಿಲ್ಪದ ಮುಂದೆ ಸಲ್ಲೇಖನ ವ್ರತ ಬೋಧಿಸುತ್ತಿರುವ ಗುರುವಿನ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಕೈಗಳನ್ನು ಮುಗಿದು ಪದ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವ ವ್ರತಧಾರಿಯ ಶಿಲ್ಪವಿದೆ. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಪೀಠವಿದೆ.

ಶಾಸನ ಪಾಠ

೧ ಪರೀಧಾವಿ ಸಂವತ್ಸರದ ಚೈ ಸು . . . .

೨ . . . . . . ತ . . ಬ ಹೆಗ್ಗಡೆ

3 . . . . ನಿಸ[ದಿ]

ತೀರಾ ತ್ರುಟಿತವಾಗಿರುವ ಈ ಶಾಸನವು ಹೆಗ್ಗಡೆಯೊಬ್ಬನ ನಿಷದಿಯಾಗಿದೆ. ಆ ಹೆಗ್ಗಡೆಯ ಹೆಸರಿನ ಉಳಿದ ಭಾಗವು ತ್ರುಟಿತವಾಗಿದೆ. ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಾಲದ ಉಲ್ಲೇಖವಿದ್ದರೂ ಅದು ಅಸಮಗ್ರವಾಗಿ ದೊರೆತಿದ್ದು ಪರಿಧಾವಿಸಂವತ್ಸರದ ಚೈತ್ರ ಶುದ್ಧ ಎಂಬ ಉಲ್ಲೇಖ ಮಾತ್ರವಿದೆ. ಲಿಪಿಯ ಆಧಾರದಿಂದ ಇದು ಸು.೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶಾಸನವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿರುವ ಹೆಗ್ಗಡೆಯು ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು.

ಮೇಲಿನ ಶಾಸನವೇ ಅಲ್ಲದೆ ಕಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ನಿಷದಿ ಶಾಸನವಿದೆ. ಅದು 'ದೇವಿಸೆಟ್ಟಿ' ಎಂಬಪಾಠವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೊಂದಿದ್ದು ಮುಕ್ಕೊಡೆಯ ಶಿಲ್ಪದ ಕೆಳಗೆ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.[7] ಇದೇ ಪಾಠವುಳ್ಳ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸನವು ಅದೇ ಗುಡ್ಡದ ಮತ್ತೊಂದು ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೂ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಕಲ್ಯಗ್ರಾಮದ ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿಷಧಿ ಶಿಲ್ಪವಿದೆ. ಶ್ರಾವಕನೊಬ್ಬನು ತೀರ್ಥಂಕರನ ಪಾದಗಳ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಪದ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಾಸಕ್ತನಾಗಿ ಕುಳಿತಂತೆ ಉಬ್ಬುಶಿಲ್ಪವನ್ನು ಕೆತ್ತಲಾಗಿದ್ದು ಈ ನಿಷಧಿಯು ಶಾಸನರಹಿತವಾಗಿದೆ.

---

6. ಹರತಿ, ಗುಡೇಮಾರನ ಹಳ್ಳಿ, ಸಂಕಿಘಟ್ಟ, ಬಿಸ್ಕೂರು, ಕೊಂಡಳ್ಳಿ, ಕೆಂಪಸಾಗರ, ಕೆಂಪ ಚಿಕ್ಕನಹಳ್ಳಿ, ಸೊಂಡೇಕೊಪ್ಪ, ಹೊನ್ನಸಂದ್ರ, ಬಾರಾಸವಾಡಿ, ಕಿತ್ತನಹಳ್ಳಿ, ಪಣ್ಣಯ್ಯನ ಪಾಳ್ಯ, ಮರಿಕುಪ್ಪೆ, ಮುಂತಾದ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಜೈನರು ಈಗಲೂ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವರು ಮತಾಂತರ ಹೊಂದಿ ಸಾದರಾಗಿದ್ದಾರೆ.
7. ಎ.ಕ. ೯. ಅನುಬಂಧ ಸಂಪುಟ, ಮಾಗಡಿ, ೧೦೦.

ಹೆಗ್ಗಡೆಯ ನಿಷಧಿ ಶಾಸನ

ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಕಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ನಿಷಧಿ ಶಾಸನ ಇರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ನಂಜನಗೂಡು ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಹುಲ್ಲಹಳ್ಳಿಯ ಒಂದು ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ[8] ಕ್ರಿ.ಶ.೧೩೫೬ರ ದುರ್ಮುಖಿ ಸಂವತ್ಸರದ ಚೈತ್ರ ಮಾಸದ ಪಂಚಮಿ ಶನಿವಾರದಂದು ಕಲ್ನೆಹ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಶ್ರುತಮುನಿಗಳ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಚಂದ್ರಕೀರ್ತಿ ವ್ರತೀಂದ್ರರು ಸಲ್ಲೇಖನ ವ್ರತದಿಂದ ಮರಣವನ್ನು ಪಡೆದರು ಎಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಮೇಲಿನ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರ ಕೀರ್ತಿಗಳು ಕೊಂಡಕುಂದಾನ್ವಯದ ಮೂಲಸಂಘ, ದೇಶಿಯಗಣ, ಪುಸ್ತಕಗಚ್ಛಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರೆಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೂಲತ: ಇದು ಶ್ರುತಮುನಿಗಳ ನಿಷಧಿಶಾಸನವಾಗಿದ್ದು ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಅವರ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಚಂದ್ರಕೀರ್ತಿ ಮುನಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಚಂದ್ರಕೀರ್ತಿ ಮುನಿಯ ನಿಷಧಿಶಾಸನವು ಕಲ್ನೆಹದಲ್ಲಿ ಸಿಗಬಹುದೆಂದು ಕಲ್ಯದ ಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇತ್ರಪರಿವೀಕ್ಷಣೆ ನಡೆಸಿದಾಗ ಮೂರು ಬೇರೆ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಶಾಸನಗಳು ಹಾಗೂ ಎರಡು ಲಜ್ಜಾಗೌರಿಯ ರೇಖಾಚಿತ್ರಗಳು ದೊರೆತವು[9]. ಇಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ದೊರೆತ ೩ ಶಾಸನಗಳೂ ನಿಷಧಿಶಾಸನಗಳಲ್ಲ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು

೧) 'ವಂಮುಸಿಸಂವಿಸೆ'.

ಈ ಶಾಸನದ ಅರ್ಥ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರ ಲಿಪಿಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಇದು ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದ್ದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

೨)'ಆದೆ ಕಲನಆ' ಈ ಬರಹದ ಅರ್ಥವೂ ಸಹ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

೩)'ಅವಿಗ' ಇದು ಪ್ರಾಯಃ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ಹೆಸರು. ಈ ಎರಡೂ ಶಾಸನಗಳು ೧೫ನೆಯ ಶತಮಾನದವುಗಳೆಂದು ಅವುಗಳ ಲಿಪಿ ಸ್ವರೂಪದಿಂದ ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆ ಹಿಂದಿನ ಕಲ್ನೆಹ ಪಟ್ಟಣವು ಇಂದಿನ ಕಲ್ಯ ಮತ್ತು ಹೂಜಿಗಲ್ ಗ್ರಾಮಗಳವರೆಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಜೈನ ಧರ್ಮೀಯರನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ಮತೀಯ ಘರ್ಷಣೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಇಲ್ಲಿನ ಜೈನರು ಅಕ್ಕ ಪಕ್ಕದ ಊರುಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಜೈನ ಸ್ಮಾರಕಗಳು ಹಾಗೂ ದೇವಾಲಯಗಳು ಅಪಾರ ಹಾನಿ ಅನುಭವಿಸಿದವು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಪ್ರಾಯಃ ಹಿಂದೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯವು ಶ್ರವಣಬೆಳ್ಗೊಳದ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿದ್ದ ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡ ಜೈನ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದು.

---

8. ಎ.ಕ.೩. ನಂಜನಗೂಡು, ಮೈ ಜಿಲ್ಲೆ. ನಂಜನಗೂಡು ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಹುಲ್ಲಹಳ್ಳಿ ೧೩೭. ಕ್ರಿ.ಶ.೧೩೫೬, ಪುಟ ೨೫೯.
9. ಈ ರೇಖಾಚಿತ್ರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬೇರೊಂದು ಸಂಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಕಟಿಸಲಿದ್ದೇನೆ.